

De Eerste Wereldoorlog te Meensel Kiezegem.

(of de integrale tekst die Guy Hendrickx als bijdrage schreef voor 'Flarden van de *Groote Oorlog*').

Het sporenonderzoek naar restanten van ingrijpende oorlogsomstandigheden blijven mij boeien. De bitterheid waarmee over de oorlogsellende van 1914 werd verteld, is mij steeds bijgebleven. De aanwezigheid van het oorlogskanon, in feite een soort bommenwerper voor korte afstanden, was steeds te vinden in het centrum van Meensel. De vrij zware herdenkingssteen op de zijgevel van de parochiekerk te Kiezegem en de gedenkenis op het kerkhof te Meensel met de namen van alle dienstplichtigen en vrijwilligers bleven lang de enige getuigenissen. Het recent terug vinden van kaarten en plannen van een opgesteld loopgrachten-complex doorheen de gemeente... verplichten ons even in onze eigen familiegeschiedenis te duiken. De dood van de gezusters Andries, twee onschuldige burgerlijke slachtoffers verstevigen het verhaal over al de oorlogsellende in de eerste oorlogsdagen van dat wereldconflict in ons dorp. Misschien een noodzakelijk verhaal bij de aanstaande honderdjarige herdenking van de moordende wereldbrand : Wereldoorlog I

Een verhaal apart...

Ik kreeg regelmatig een indrukwekkend relaas te horen als jonge kerel over de augustusdagen van het oorlogsjaar 1914. Het ging hem vooral om de omstandigheden waarin onze gemeente Meensel-Kiezegem toen was verzeild geraakt. Vooral mijn moeder zaliger Margaretha STAS (19.05.1899°) kon zelfs op hogere leeftijd nog heel wat emotioneel beladen informatie doorgeven.

Zo bewoonde zij met haar ouders Jan Baptist STAS en zijn echtgenote Leonie CRABBE en de overige kinderen, het destijds alleenstaande gemeentehuis met schoolgebouw te Meensel-Kiezegem. Toen nog het éénklassige schooltje op de Dorpsstraat.

Bij het uitbreken van het oorlogsgeweld in augustus 1914 werd het gemeentehuis, de woning van het schoolhoofd Jan Baptist Stas, alsook het enige klaslokaal opgeëist door onze troepen . Verschillende ruimtes werden in beslag genomen met de bezetting van een blijkbaar voornamelijk commando van het Belgisch leger. Na enige dagen zou blijken en ondervonden worden, dat het hele complex uitgebreid herschapen zou worden in een commandopost te velde, waarin een legerstaf zich installeerde. Met de hoge muur rondom betekende deze gecreëerde situatie een veilige en beschermde ligplaats voor troepen die in reserve gehouden werden. Troepen die ook een belangrijke bijdrage moesten leveren inzake beveiliging en bewaking van deze vrij eenzaam gelegen maar vrij nuttige commandopost. Vooral de aanwezigheid van een groot aantal paarden én de verzorging hiervan door de manschappen, moeten een diepe indruk nagelaten hebben, alsook het overvolle enige volgestouwde klaslokaal met uitgebreide stafkaarten aan de muren. Controle, veiligheid en bewaking waren hoofdingrediënten van deze bezettingsperiode. Er werd vernomen dat de overdekte speelruimte voor de schoolkinderen gelegen langs de Keelstraat zou ingericht worden als eerste opvang van mogelijke slachtoffers en gekwetsten: een veldhospitaal in opbouw.

Er werd dus met een hoge graad van waarschijnlijkheid een veldslag verwacht of als je wil een belemeringsoperatie ten aanzien van een doorstoot van de niets ontziende Duitse inval uit oostelijke richting. Tactisch gezien waren de waterlopen als daar zijn de Gete en de Demer, een eerste afweermiddel voor de oprukkende legereenheden. Vandaar dat de geleverde veldslagen langs de Grote en Kleine Gete te Houtem en in het bijzonder te Halen alwaar Demer en Gete samenvloeien, met "De Slag van de Zilveren Helmen" en Linter met stip aangeduid werden.

Meensel-Kiezegem en omgeving lag in de toenmalige oorlogsstrategie in een van de eerste opvanglinies. De omringende heuvels bleken welgekomen observatieposten met verstrengde wachtposten en verhoogde veiligheidsregelingen. Het bleken ook uitstekende “luisterposten” te zijn.

Mijn moeder heeft al vertellende, altijd blijven beweren dat de troepentransporten van ver te horen waren: ze preciseerde haar getuigenis met het feit dat ons overwinningslegers uit Halen hulp had gekregen via de huidige baan Tienen-Diest. Men kan het zich moeilijk nog voorstellen: een compagnie bereden ruiters in galop of bijv. een veldartillerie-eenheid die op zwaar-dokkerende robuuste houten wielen, getrokken door een stel van 4 à 6 paarden de troepenbeweging compleet maakte.

Het dynamiteren van “onze” windmolen en de aangekondigde ontploffing van de kerktoren van de St-Pieterskerk te Kiezegem, waren het kenmerkende gebeuren in deze extreme situaties: tekenen van nabije bloedige gevechten, waarin alles kon en mocht en moest. Aldus niets ontziend. Het moet zijn dat de burgers tijdig en correct werden ingelicht aangaande de aangehaalde operaties. “Ze hadden het allemaal zien gebeuren” zuchtte moeder dan al vertellend. Dat laat veronderstellen: dat het precieze uur werd bekendgemaakt en dat omwonenden onder bewaking en dwang uit hun huizen werden gezet wegens instortingsgevaar van de schamele lemen woningen. Een bestaande foto van “le moment suprême” - de ontploffing van de kerktoren – bewijst overduidelijk dat het een aangekondigde operatie betekende. Hoe dan ook, de fotograaf stond blijkbaar te wachten op het cruciale moment van ontploffing. Kan men zich vandaag nog voorstellen, wat het moet betekend hebben voor de panikerige inwoners ook “hun windmolen” te Kiezegem te moeten verliezen wegens dynamiteren ?

In de absolute verwarring van het moment heerste de oorlogspolitiek van de verschroeiende aarde: de vijand zou zeker geen nut en gebruik mogen maken van deze uitstekende uitkijkpost. In oorlogstaal betekende dit: vernietigen.

Onze streek werd op dat ogenblik verdedigd door de cavalerie-eenheden vanuit Leuven. De meeste bevelen werden in 1914 in de Franse taal gegeven. Voor vader Jan Baptist was dit geen probleem om te pas en te onpas vrij belangrijke informatie en weetjes op te vangen. Hij was immers compleet tweetalig. Mijn moeder wist dat ook altijd te vertellen dat er sprake was van een divisie die zich in onze streek opgesteld had: 3400 man sterk waaronder 2400 ruiters, 450 cyclisten en een bereden artillerie met 12 kanonnen en 6 machinegeweren.

Momenteel zijn er gegevens ons bekend over het bestaan van een loopgrachtencomplex doorheen Kiezegem tot de omgeving van Tielt. Een eerste verdedigingslijn werd evenwel opgericht en door een legerafdeling bezet, in de omgeving van de commandopost in het scholencomplex te Meensel-Kiezegem. De hoeve Felix Broos, wat verderop in de Keelstraat, was bezitter van een uitgebreide hoogstamboomgaard als reengenoot van de schoolomgeving. De Belgische legerleiding had een plan: een kunstmatig bos met versterkte schransen. De fruitboomgaard werd totaal omgehakt. Vernuftig als Belgen zijn werd gekozen voor een opmerkelijke oplossing in het vooruitzicht van een voorafliggende verdedigingslijn. De grote massa afgezaagde boomstammen werden verzameld in schransen en opgestapeld als barricades waarachter de soldaten in een beschermde hinderlaag opgesteld lagen.

Een efficiënte oplossing voor verdoken opstelling werd gevonden in het verzamelde loof van de afgezaagde boomkruinen: een kunstmatig bos werd gevormd, verdedigende eilandjes met scherpschutters in fuselierskuilen. Tevens een dankbare dekking voor de ruitery en de opgeëiste paarden. Niet vergeten dat de estaffettendienst van uit deze commandopost enkel en alleen kon verzekerd worden door de cavalerie: de legerafdeling “jagers te paard”.

Al deze oorlogsomstandigheden hebben de familieleden Jan Baptist Stas – Leonie Crabbé in levende lijve meegemaakt, met één slachtoffer als gevolg. Een oudere zus van mijn moeder, Pulcherie Stas, is wegens “een schrik in het bloed” vroegtijdig gestorven. Na bloedige wandaden in Aarschot hebben de Duitse Ulanen ook in Houwaart oorlogsdaden gepleegd. De familie Trompet-Stas ligt in Houwaart begraven. Haar verlies heeft de familie blijvend getekend.

Vandaar ook mijn verhaal naar waarheid opgemaakt door Guido Hendrickx, Binkomstraat 56 te 3391 Tielt Winge.